

O. HENRY tên thật là William Sydney Porter (1862-1910), bắt đầu viết khi phải ngồi tù ở Ohio vì bị buộc tội thụt két tại ngân hàng nơi ông làm việc. Sự nghiệp để lại của ông là hơn 600 truyện ngắn (ông không viết một thể loại nào khác), được viết với tốc độ mỗi tuần một truyện cho các tạp chí ở New York. Truyện của ông đơn sơ, nhưng không phải là thiếu sự sâu sắc của một con người hết sức hiểu và yêu cuộc đời cực nhọc này. Ngày nay, tên của ông được đặt cho một giải thưởng văn học trao hàng năm cho ba truyện ngắn xuất sắc nhất ở nước Mỹ.

Robert Walmsley vượt sông được ở thành phố này là kết quả của những phần đầu kinh người, và anh đã đạt được sự giàu có và tên tuổi của một kẻ thắng trận. Nhưng mặt khác, thành phố cũng đã nuốt chửng anh, nó tu sửa, tía gọt và dần lên anh cái nhân hiệu của nó. Nó mở cánh cửa xã hội đón anh vào và khép kín anh trong khuôn viên của những kẻ được tuyển chọn. Với cách ăn mặc, thói quen, tác phong, lễ lối, thời biểu và sự thu hẹp, anh đã đạt được một kiểu ngạo mạn quyền rũ, một sự hoàn hảo dễ ghét, sự thô tục lối đời và sự cần bằng thái quá khiến anh trở nên nhỏ bé tuyệt vời trong sự vĩ đại của mình.

Một quận nông thôn ngày nay đã có thể tự hào về tay luật sư thành đạt vốn xuất thân từ mảnh đất quận nhà. Sáu năm trước, cái quận đó đã cười nhạo thằng Walmsley đã từ bỏ cuộc sống ba bữa mỗi ngày ở một nông trại bình yên để đuổi theo những bữa ăn vội vàng ở các quầy thức ăn nhanh trong thành phố. Nhưng sáu năm sau, không một vụ án gì: ngời một vũ hội trường giả, một tai nạn xe hơi hay một buổi ra mắt nào lại không nhắc tới tên Robert Walmsley. Bọn thợ may rình mò tìm một lỗi may vụng trên bộ quần áo tuyệt hảo của anh. Những gia đình phú hào lâu đời và dòng dõi nhất hoạn hỉ được vỗ vào lưng anh và gọi anh bằng tên thật.

Nhưng đỉnh cao thành công của Robert phải kể là việc thành hôn với Alicia Van Der Pool. Gọi là đỉnh cao lạnh lẽo tuyệt phù thì mới xứng với cô con gái gia đình thị dân quý phái lâu đời này. Bao kẻ đã mon men treo lên đỉnh đó mà cũng chỉ tới được đầu gối cô ta. Đó là đỉnh cao mà Robert đã đạt tới, tuy rằng khi lên tới đỉnh, anh chỉ nhìn thấy những đỉnh núi tuyết phủ lạnh lẽo xa vắng, nhưng anh cũng biết che giấu sự tẻ tái đó dưới vẻ ngoài hào hùng và tươi tắn. Anh là kẻ may mắn và anh hiểu điều đó.

Sau một tuần trăng mật ngọt ngào du nước ngoài, đôi vợ chồng trở về xây dựng một cõi bình lặng riêng (nó lạnh lẽo và thiếu nắng ấm đến thế) trong giới đại thương lưu. Anh tự hào về vợ mình, mặc dù rằng khi bắt tay với khách khứa, thì họ đều biết rằng đang siết tay với một kẻ leo

núi lúc nào cũng phải trang bị đến tận răng.

Một ngày nọ, Alicia tìm thấy một lá thư của mẹ Robert gửi cho anh. Đó là một lá thư quê mùa, đầy những chuyện mùa màng đồng áng và tình mẹ con. Nó kể chuyện bày heo ra sao, mấy con bê nào mới đẻ và hỏi han Robert chuyện chùng nào thì về thăm nhà được. Đó là lá thư trực tiếp từ đồng ruộng, từ quê nhà, đầy những tiểu sử của bọn ong mật, bọn cú cải, những quả trứng, chuyện táo khở ể ắm mất giá và chuyện những bậc cha mẹ bị bỏ quên.

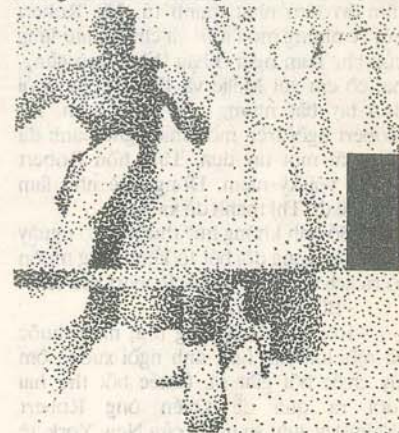
- Tại sao anh không hề cho em đọc lá thư của má nhĩ? - Alicia hỏi anh. Giọng của cô luôn có gì khiến bạn nghĩ tới những ống nhòm xem hát, những hóa đơn ở cửa hàng thời trang, những buổi chơi trượt tuyết, những chùm đèn treo sang trọng, những lớp tuyết trên mái tu viện - Má của anh - cô nói tiếp - mời tụi mình về thăm nông trại. Em chưa bao giờ

xuống một sân ga tỉnh lẻ sau chuyến tàu năm tiếng đồng hồ rời đô thị. Một thanh niên nhẵn nhừ cười oang oang, đánh một chiếc xe lửa ồn ào chào đón Robert:

- Ô... ề, ông Walmsley. Sau cùng cũng về thăm nhà hả? Rất tiếc không đem xe hơi tới đón được, ông già lấy đi thăm đồng rồi. Mong anh đừng phiền là tôi không ăn mặc tử tế để đón anh há... chưa sáu giờ mà, phải không?

- Gặp may rất mừng, Tom - Robert siết bàn tay người em - Phải, sau cùng tao cũng về thăm nhà. May nói "sau cùng" là phải lắm. Hai năm rồi chứ có ít đâu. Sau này sẽ thường xuyên hơn.

Alicia, xuất hiện ở góc nhà ga, tươi mát giữa cái sức nóng mùa hè với bộ đồ

vải mỏng và cây dù viền đăng ten huê dạng, Tom liền mất hẳn vẻ tự tin và trên đường về nhà, hẳn chỉ còn là một hình nhân mặc bộ jean xanh và chỉ biết thổ lộ với con lừa những ý nghĩ riêng tư của mình.

THỊ THÀNH XA LẮC

Truyện ngắn của O. HENRY

được thấy một nông trại. Mình về đó chơi một hai tuần nghe, Robert.

- Cũng được - Robert đáp với vẻ rộng lượng của một quan tòa ghi nhận ý kiến của một đồng sự - Anh không nói với em vì nghĩ rằng em chẳng hào hứng gì chuyện đó. Anh rất hài lòng vì ý định này của em.

- Em sẽ viết thư trả lời má - Alicia nói, cô bắt đầu hào hứng - Félice sẽ soạn vali cho em ngay. Em nghĩ chừng bấy vali là đủ. Chắc má anh đâu có thường vui chơi. Bà có hay tổ chức dạ hội không?

Robert đứng dậy, và như một luật sư muốn bác bỏ ý kiến chuẩn bị sáu bảy cái vali để về quê. Anh cố gắng mô tả, định nghĩa, diễn ý và vẽ ra hình ảnh một nông trại. Anh nghe lời lẽ của mình sao lạ tai quá. Anh không hiểu rằng mình đã hoàn toàn bị đô thị hóa.

Một tuần sau, người ta thấy họ bước

Xe chạy về nhà. Mặt trời xuống thấp rải ánh vàng rực lên các cánh đồng lúa mì. Thị thành xa lắc. Con đường quanh co qua các cánh rừng ngon đồi thung lũng như một sợi băng mắt hút giữa đồng quê mùa hạ. Chốc chốc, mọc lên đây đó là những ngôi nhà giữa vườn cây, những con đường mòn trồng hồ đào hai bên dẫn từ đường lộ vào tới cửa nhà. Họ nghĩ thấy mùi hoa dại, mùi cây liễu ẩm mát mọc dưới thung lũng. Rồi đột nhiên, Robert nghe thấy tất cả những giọng nói của đồng ruộng ngày xưa vọng đến với anh bằng thứ ngôn ngữ của thời trẻ tuổi rong chơi - những điều buồn tẻ đơn điệu, những lối đi quen, những cánh cổng, những đường cày, mái nhà, lối rẽ... tất cả đột nhiên đầy sức mạnh đối với anh. Đồng quê mỉm cười và anh cảm được hơi thở của nó, hốt nhiên tâm hồn anh trở về với những tình cảm ngày xưa. Thị thành

bày giờ xa lắc.

Một điều kỳ lạ anh nhận ra trong tình cảnh này là Alicia, ngồi cạnh anh, đột nhiên trở nên xa lạ. Cô không nằm trong phút giây qui hồi này. Chưa bao giờ anh thấy cô có vẻ xa xôi, mờ nhạt và thăm thẳm đến thế, hết sức trừu tượng và không thật. Nhưng chưa bao giờ anh lại thấy ngưỡng mộ cô như lúc này, ngồi bên anh trên cỗ xe cộc cạch, xa cách với tâm trạng của anh và khung cảnh chung quanh như đỉnh núi xa cách những mảnh vườn bắp cải vậy.

Tối hôm đó, sau những chào đón và bữa tối, cả gia đình, kể cả con chó Buff, quây quần ở hàng hiên. Alicia, không bao kỳ nhưng im lặng ngồi trong bóng tối với tấm áo xám nhạt thanh tú. Mẹ Robert nói về những món mứt và chứng đau lưng của bà, Tom ngồi ở bậc thềm trên cùng, hai cô em gái Millie và Pam ở bậc dưới đưa tay bắt những con dóm dóm. Bố Robert ngồi trên một chiếc ghế bành đã gãy mất một tay dựa. Tâm hồn Robert trở về với kỷ niệm. Đồng quê như làm anh mê đi. Thị thành đã xa lắc.

Bố anh không hút thuốc, ngo ngoáy đôi chân trong đôi bốt to kền, ông muốn tỏ ra lịch sự với con dâu. Robert kêu lên:

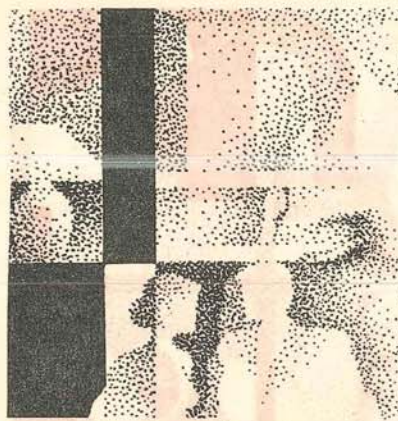
- Bố đừng làm thế!

Rồi anh đi lấy ống tẩu, nhồi thuốc và mời lửa cho ông, anh ngồi xuống ôm lấy chiếc bốt giạt ra. Chiếc bốt thứ hai tuột ra quá dễ khiến ông Robert Walmsley, luật sư ưu tú của New York, té lần kền. Con Buff nhào tới bên anh, Tom thì cười rú lên.

Robert cởi tuột áo khoác, rồi áo vest, và liệng lên hàng rào cây:

- Ra đây, thằng ngố kia - anh kêu Tom - Mày ưa gọi tao là công tử bột lắm hả? Ra tao vật mày té ngựa cho coi.

Tom nhào ngay ra. Họ vật với nhau ba ván, như những đồ vật thứ thiệt. Hai lần Tom đã bị đè *pin* dưới tay ông anh luật sư của mình. Thở hổn hển, cả hai về chỗ ngồi và tiếp tục lớn tiếng về tài nghệ của mình. Millie buông vài câu châm chọc về

những trò ngốc nghếch ngày xưa của Robert. Anh rình bắt ngay được một con châu chấu và đem dứ vào mặt cô để dọa. Hoàng hôn, cô la làng và bỏ chạy, anh đuổi theo. Lát sau, hai anh em chạy trở lại, Millie vừa rúc rích cười vừa xin lỗi. Máu vui chơi đồng ruộng đã chạy khắp người anh rồi.

Anh lại thì nhào lộn với Tom trên bãi cỏ, thoáng một cái lại vào bếp lò chú Ike, người lão bộc da đen của gia đình, cùng với cây banjo của lão ra thềm trước. Thế là ông dần, anh hát rồi nhảy nhót đủ thứ vũ điệu đồng quê. Anh hóa điên lên với đời sống cũ đã ăn sâu trong máu mình.

Anh hằng quá đến độ mẹ anh phải lên tiếng nhắc nhở. Còn Alicia thì hơi cử động như định nói gì nhưng lại im lặng. Nãy giờ cô ngồi bất động, yên lặng trong bóng tối, chẳng ai có thể hỏi han hay nhìn rõ mặt.

Lát sau, cô xin phép lên phòng nghỉ, viện cớ rằng mệt. Cô đi ngang chỗ Robert. Anh đứng đó, tóc rối bù, mặt đỏ rừ, quần áo xốc xếch, không còn nét gì là một ông luật sư thượng lưu cả. Anh đang làm một trò cười với mấy món đồ dùng trong nhà cho mọi người xem.

Khi Alicia đi qua, anh giật mình. Anh đã hoàn toàn quên hẳn là cô mặt cô

ở đây. Không nhìn anh, cô đi thẳng lên gác.

Trò vui tàn đi. Sau đó họ chỉ ngồi nói chuyện. Một tiếng sau, anh cũng rút lên gác.

Alicia đang đứng bên cửa sổ khi anh bước vào. Cô chưa thay đồ ngủ. Kế bên cửa sổ là một cây táo già đang trổ đầy hoa. Robert thờ dài và tới gần cửa sổ.

Anh sẵn sàng đón nhận số phận. Lộ mặt là một kẻ quê mùa tầm thường, anh đã tiền liệu những lời phán xét của người phụ nữ áo xám lặng lẽ kia. Anh biết một người thuộc họ Van Der Pool sẽ nghĩ gì. Anh chỉ là một gã nông dân nhảy nhót lố bịch ở làng quê, và những đỉnh cao thượng lưu kia chỉ biết nhìn anh mà nhúu mày. Anh đã tự lộ mặt thật. Mọi sự chài chuốt, tư thế, hình thức mà thị thành đã tạo được cho anh giờ đã bay tuốt đi khi gặp ngon gió đồng quê đầu tiên thổi tới. Anh chán ngán chờ đợi lời phán xét cuối cùng.

- Robert - giọng quan tòa nghe như bình thân, mát lạnh - Em cứ nghĩ rằng đã cưới được một con nhà quý phái.

Phải, chuyện phải tới đã tới. Dù vậy, tuy nó đang tới, Robert vẫn chăm chú ngắm những cành táo mà ngày xưa anh thường leo từ cửa sổ này ra đó. Anh tin rằng bây giờ mình vẫn có thể leo như thế được. Anh tự hỏi không biết đã có bao nhiêu dóa hoa nở trên cây táo này, hẳn là đến mười triệu như chơi? Nhưng, ở đây có người đang nói:

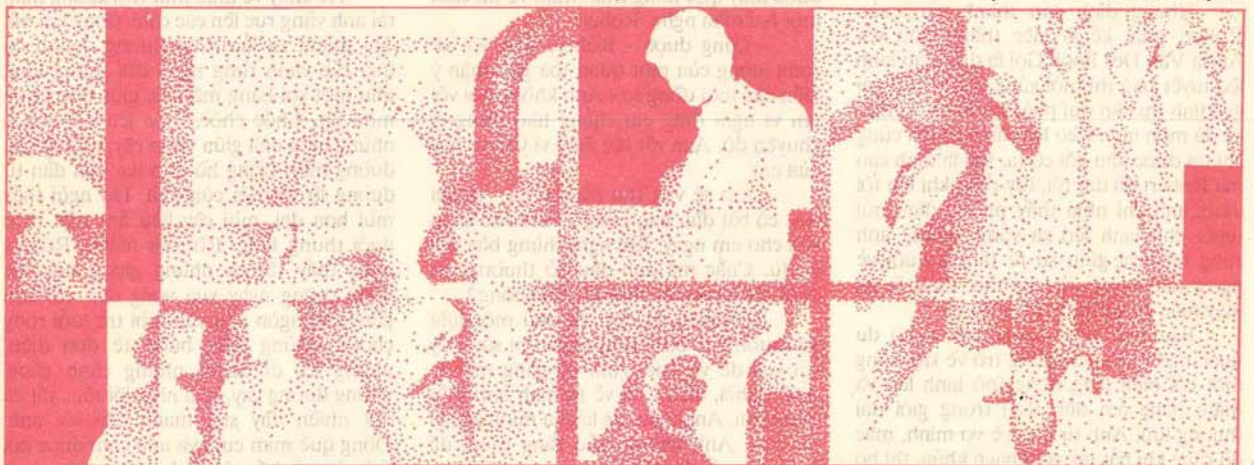
- Em nghĩ rằng đã cưới được một con nhà quý phái - cô vợ nói tiếp - nhưng...

Tại sao cô lại bước đến đứng sát bên anh vậy?

- Nhưng bây giờ em mới thấy rằng - (có phải vẫn chính Alicia nói đó không?) - em đã cưới được một cái gì quý hơn nhiều, một người đàn ông đích thực... Bob ạ, anh yêu, hôn em đi, được không?

Thị thành bây giờ đã xa lắc. ♣

PHẠM VIỆT PHƯƠNG dịch

Minh họa: GIANG BIÊN